

no perdre temps per evitarli la mort: se posa la criatura de costat, embolicada ab una roba de llana, se li desembrassa la boca y gorja de mucositats; si la cara està roja ó congestionada se deixa sangrar un poch el cordó del llombrícol, y si la criatura està groga ó morada, se li bufa la boca; se li fan fregas ab cognach ó ayguardent, y asseguda sobre la taula ó llit ab las cametas obertas y estiradas; asperges d' aygua freda seguidas de un bany calent: si no torna á la vida, una persona colocada darrera l' agafa per las aixellas ab els dits grossos sobré las espatllas, y 'ls altres dits sobre 'l pit, se inclina la criatura que 'l cap baixi fins la obertura de las camas, comprimint al mateix temps ab els dit 'l pit; desseguida se torna lá la posició vertical y desseguida horizontal, ab lo cual se li torna la respiració; ab una dotzena de vegadas y en un minut expeleix las mucositats que impedían respirar: si s' ha refredat, se fica en un bany calent de 38 graus: si convé se repeteix dita operació que se 'n diu de volteix ó de báscula, fins que cridi la criatura: si escoltantli 'l cor se 'l troba parat, tot es inútil, donchs es senyal de mort. Fins estar segur de la mort no s' ha de desconfiar, ja que s' han dat cassos d' haber tornat á la vida, deu horas després.

Per final d' aquet capitulet, ja que acabém de parlar de criaturas, vaig á contar una conversa que fa pochs dias senti entre dos pagesos. L' un fangaba que ja era fosch, y l' altre ab els arreus al coll se 'n anaba á retiro.—No treballis tant, que de pobre no surtirás. Prou tens rahó donchs he passat la vida treballant molt, y essent de gasto sols la dona y jo, y may he pogut alzar el capsens ha ber arreconat res per la vellesa y tenint algun deute; y tú conreuhant terra en arrendament com jo, y corregat de canaya, tens casa y un tros de terra teu y segons diuhen alguns cuartets: jo no ho entench.—Aixó t' provará que no ha de fer por el tenir molts fills; al contrari, que si 's crien bè portan la benedició á las casas; y resulta cert alló que diuhen, que naixen ab un pa sota 'l bras: jo com més fills, més he avensat, y es que Déu dona 'l fret segons la roba; y veig casas sense fills ó ab un ó dos, molt pobras, y altra com la meva, que ab molts fills, tots menjan y pujan. Quan Déu ens dona 'ls fills, també 'ns dará medis per mantenirlos, y 'ls fills 'ns darán bona vellesa y serán nostra corona, si 'ls criem com Déu mana, donantlos bon exemple.

No basta treballar per adelantat; sino que 's necessita treballar ab inteligencia, economisant y administrar bé, com la meva dona, y no tenir vicis.

Las reflexions d' aquet pagés poden servir d' ensenyansa á molts homes de llettras y sense llettras, que temen el tenir molts fills per no poguerlos mantenir.

Aquells que 'ls hi sab greu tenir fills, demostran no tenir religió, ser viciosos y egoistas y no saber que l' augment de població es augment de riquesa y benestar.

Quants més fills tenen els pagesos, diu el gran sabi y arquebisbe Fenelon, més rics son, perque desde petits ajudan als pares, y ben educats portan la benedició de Déu sobre la familia.

¡Felissos els pagesos si viuhen cristianament y Déu els dona un bon govern! Aixó es lo que ens falta, un bon govern; y l' tindré quan el mereixerém, posant els medis per lograrho.

Als pagesos no se 'ns tè per res: no se ns troba mes que per pagar: y ¿sabeu per qué? Ja vos ho diré cla y catalá: per falta de instrucció y educació; per falta